

Ezop Masallarının Dinleme Becerisine Etkisi **The Effect of Aesop's Tales on Listening Skills**

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ¹

Behsat SAVAŞ²

Alıntılama: Bilgiç Yıldız, A. & Savaş, B. (2019). Ezop masallarının dinleme becerisine etkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 3(2), 185-208.

Geliştirilme Tarihi:
20 Ağustos 2019

Kabul Tarihi:
2 Ekim 2019

© UEAD 2019
Tüm hakları saklıdır.

Özet: Araştırmanın amacı, Ezop masallarının dinlediğini anlama başarısına etkisini test etmektir. Çalışma grubunu, 2018-2019 öğretim yılında Isparta ilinin merkez ilçesinde bir devlet ilkokulunda 2. sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın modeli, kontrol gruplu ön test- son test yarı deneysel modeldir. Deney ve kontrol gruplu ön test son test modelinde, gelişigüzel iki grup seçilmiştir. İki gruba da ilk üç masal ön test olarak, son üç masal de son test olarak dinleme ve anlamaya yönelik ölçme uygulanmıştır. Yarı deneysel araştırma modelindeki etkinliklerde 18 farklı Ezop masalı kullanılmıştır. Çalışma altı hafta devam etmiştir. Her masaldan sonra dinleme ve anlamaya yönelik ölçme işlemi yapılmıştır. Veriler 5N 1K tekniğinden geliştirilen üç sorudan oluşan form ile toplanmıştır. Sonuçta ön test ve son test ölçümleri arasındaki farklılıklar tespit edilerek öğrencilerin dinleme anlama becerilerindeki değişim incelenmiştir. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS programları kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden yüzde, aritmetik ortalama ile minimum ve maksimum değerleri ilebağımsız ve bağımlı t-Testi, kovaryans (ancova) analizi istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Uygulama öncesi yapılan ön test toplam puanları ile uygulama sonrası yapılan son test toplam puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Öğrencilerin son test toplam puanları, ön test toplam puanlarından daha yüksektir. Öğrencilerin dinleme anlama becerilerinin gelişmesi yapılan etkinliğin olumlu sonuçlandığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Anlama, dinleme, ezop masalları, ilkokul 2.sınıf.

Received:
20 August 2019

Accepted:
2 October 2019

Abstract: The aim of the study is to test the effect of Aesop tales on listening comprehension success. The study group is formed by 45 students studying at grade 2 of a state school located in city center of Isparta at 2018-2019 Academic Year. The model of the study is pre-test / post-test quasi-experimental with control group. Two groups have been selected randomly in pre-test / post-test model with experimental and control group. Both groups have been assessed with first three tales as pre-test and with last three tales as post-test along with listening and comprehension tasks. In the activities of quasi-experimental study model, 18

¹Sınıf öğretmeni, Tevfik Fikret Kurtcan İlkokulu, blg.ayse66@gmail.com, ORCID ID:0000-0003-3566-0319.

²Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, bsavas@mehmetakif.edu.tr, ORCID ID:0000-0003-3164-

© UEAD 2019
All rights reserved.

different Aesop tales have been used. The study has lasted for six weeks. Tasks assessing listening and comprehension skills development have been implemented following each tale. The data have been collected via a form consisting of three questions that was developed from 5 Ws and 1 H technique. The variance among pre-test and post-test results of the students has been detected. Thus, the change in listening and comprehension skills of the students has been tracked. SPSS has been used in analysis of the data obtained within the framework the study. In the analysis of the data, percentage, arithmetic mean and minimum and maximum values have been used as descriptive statistical techniques while independent and dependent T-test and analysis of covariance have been used as statistical techniques. A significant variance has been found between the pre-test scores and post-test scores. The total post-test scores of the students are higher than the total pre-test scores. It has been found that the study has yielded positive outcomes regarding the improvement of listening and comprehension skills of students.

Keywords: AesopTales, comprehension, listening, primary school grade 2

Giriş

Problem Durumu

Günlük yaşamda, iş hayatında ya da sosyal yaşamda birey iletişim kurma ihtiyacı içindedir. Bireyler birbirleriyle bir şeyler paylaşma, duygu ve düşüncelerini ifade etme, isteklerini dile getirme ya da tepki verme gibi amaçlarla iletişim kurar. İnsanların iletişim kurabilmesi için en kullanışlı ve sağlıklı yol dili kullanmaktır. Dil sayesinde birey sosyalleşir, duygularını, düşüncelerini, isteklerini, sevinçlerini paylaşır. Beden dili, jest ya da mimikler aktarılmak istenen iletiyi karşı tarafa doğru bir şekilde aktarmayı engelleyebilir. Karşı taraf anlatılmak istenilenden farklı şeyler anlayabilir. Bu yanlış anlaşılma iletişimi engeller ve anlamsız hale getirir (Yılmaz, 2007, s.1; 2014, s.1).

Dil bireyler arasında iletişimi sağlar, duygu ve düşünce birlikteliğini oluşturur. Dil aynı zamanda toplumsal beraberliği etkileyen ve dinamik tutan temel yapıdır. Kişinin günlük yaşamda ya da kariyerindeki başarısını dil becerisi etkilemektedir (Kılınç, 2015, s. 1).

Dil edinimi ilk olarak ailede başlar ve okulda gelişir. Bu beceri ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bireyin sosyal bir varlık olmasının doğal sonucudur. Öğretim sürecinde dil öğretimi sistemli bir şekilde ele alınır. Okul hayatında dili, doğru ve etkili bir şekilde kullanımı öğretilir. Anasınıfından üniversiteye kadar öğretmenlere büyük görev düşmektedir (Güzel ve Karatay,2013, s.152).

Dil becerileri iki ana grupta toplanmaktadır: Anlama ve anlatma. Anlama becerileri, okuma ve dinleme; anlatma becerileri konuşma ve yazmadır. Bu beceriler tek başına düşünülemez, birbirini etkilemektedirler. Bireyin bu beceriler arasında ilk kazandığı beceri

dinlemedir. Dinleme becerisi anne karnındayken başlamaktadır. Birey anne karnındayken gelen sesleri dinlemekte ve bu seslere tepki vermektedir. Birey konuşma becerisini kazanıncaya kadar ailesinin ve yakın çevresinin konuşmalarını dinlemekte ve ana dilini dinleme becerisiyle kazanmaktadır. Birey okul çağına gelmeden önce anlama becerisi olarak sadece dinlemeyi kullanmaktadır. Okul çağında en çok kullandığı beceri de dinleme becerisidir. Dinleme becerisi diğer becerilerin temel koşuludur. Günlük hayatta en çok dinleme becerisi kullanılmaktadır (Doğan, 2016, s.2-3)

Dinleme becerisi öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir becerisidir. Birey dinleme becerisini ilk olarak ailesinden öğrenmektedir. Okul çağına geldikten sonra dinlemenin istenilen şekilde kullanılabilmesi için belirli bir plan dahilinde öğretilmesi gerekmektedir. Öğretmenler dinleme becerisinin öğretimine önem vermelidir. Öğrenme sürecinde dinleme etkinlikleri yapılırken öğrenci aktif olmalı ve sürece dahil olmalıdır. Öğrenme durumları öğrencilerin farklı şekilde karşılaşılabilecekleri olaylara göre şekil almalıdır. Farklı dinleme türleri anlatılmalı ve öğrenciler kendilerine uygun dinleme şeklini kullanmalıdır. Öğrencilerin dinlemeye yönelik olumlu tutuma sahip olmaları sağlanmalıdır (Kılınç, 2015, s. 2).

Dinleme becerisini geliştirmeye yönelik yapılacak etkinlikler, bireyin ilgisini çekmeli, bireyi istekli hale getirmeli ve dikkatini yapılacak etkinliğe vermesini sağlayacak şekilde olmalıdır. Öğrencilerin dinlemeye yönelik gösterdikleri tutum, dinleme becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Eğer öğrenciler dinlemeye karşı olumsuz tutum gösterirse hem okul hayatı hem de diğer yaşantıları için sağlıklı iletişim kurmalarını engelleyecektir. Bu engelin oluşmaması için öğrenci aktif ve istekli dinleyici konumuna sokulmalıdır. Etkileşimli iletişim içinde olmaları onların dinlemeye karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır (Goh ve Taib, 2006, akt. Ciğerci, 2015, s. 2).

Yapılacak dinleme etkinliklerinde öğrencilerin yaş grubu mutlaka dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin seviyesine uygun ve onların ilgisini çekecek masallar seçilmelidir. Öğrencilerin sınıf seviyesi göz önünde bulundurularak dikkat sürelerine göre etkinlik hazırlanmalıdır. Bir öğrencinin ilkökul birinci sınıfta dikkat süresi daha kısa iken bu süre 8.sınıfta daha uzun olmaktadır. Seçilecek metinlerin kısa ve eğlenceli olmasına özen gösterilmelidir. Sınıfta dinlemenin sağlıklı olabilmesi ve amacına ulaşabilmesi için öğretmenler derste göz kontağı kurmaktan kaçınan, hiperaktif olan, derste öğretmeni dinlemeyen ve dikkat dağıtan öğrencilerle daha yakından ilgilenmelidir (Akyol, 2014, s.2).

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “Ezop masallarının dinlediğini anlama başarısına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

Alt Problemler

1. Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

2. Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mıdır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Ezop masallarıyla gerçekleştirilen dinleme çalışmalarının dinlediğini anlama başarısına etkisini test etmektir.

Dinlediğini anlama becerisinin ilkökulda öğrencilere kazandırılması, öğrencilerin akademik başarısını ve günlük yaşamlarını etkilemektedir. Öğrencilerin Ezop masalları ile dinlediğini anlama becerisini geliştirecekleri öngörülmektedir. Ayrıca sonuçlar öğretmenlere dinlediğini anlama becerisiyle ilgili dönüt sağlayacak ve bu becerilerinin önemini anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Böylece özellikle ilkökul Türkçe dersinde dinlediğini anlama becerisini kazanmaya yönelik etkinlikler sunulmuş olacaktır. Araştırmanın öğrencilerin diğer derslerine ve günlük yaşamına da katkı sağlayacağı için önemli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1.2018-2019 eğitim yılı ile,

2. Isparta merkez ilçesi devlet ilkokulu 2.sınıf öğrencileri ile,

3. Ezop masalları; Ağustos Böceği ile Karınca, Altın Yumurtlayan Kaz, Aslan Koyun Kurt ve Tilki, At ile Yük Taşıyan Eşek, Ava Çıkan Aslan Eşek ve Tilki, Çoban Çocuk ile Kurt, İki Arkadaş ve Ayı, Karga ile Tilki, Kaval Çalan Kurt ve Oğlak, Kurt ile Çoban, Kurt ile Kuzu, Rüzgar ile Güneş, Tavşan ile Kaplumbağa, Tilki ile Keçi, Tilki ile Leylek, Tilki ile Ormancı, Tuz Yüklü Eşek, Yengeç ile Annesi masalları ile sınırlandırılmıştır.

Kuramsal Çerçeve

Dil ve Dinleme İlişkisi

Dil anlama ve anlatma becerilerinden oluşur. Dilin kazanılış sırası dinleme, konuşma, okuma ve yazmadır. Okuma ve yazma becerilerinde etkileşime genellikle gerek duyulmaz. Ama dinleme ve konuşma becerilerinde etkileşimde bulunmak gereklidir. Konuşma var ise dinleme de vardır. Dinleme var ise konuşma da vardır. Yani bir mesaj döngüsündeki konuşan ve dinleyen olmasıdır (Doğan, 2016, s. 2-3).

Dil kişiler arası iletişimi sağlar ve bunun yanında yazma, okuma, dinleme, konuşma, görsel okuma ve görsel sunu alanları için de büyük bir öneme sahiptir(Yılmaz, 2014, s. 2). İletişim karşılıklı ilişkiye dayanan bir süreçtir. Mesajı anlatan ve anlayan öğelerinden oluşmaktadır. Bu işleyişte dil, anlatma ve anlama becerileri altında yani dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşmaktadır. Dinleme ve okuma, anlamaya; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerilerini oluşturur (Güzel ve Karatay, 2013, s. 152). Anlama becerisi, okuma ve dinleme; anlatım becerisi, konuşma ve yazma alt becerilerinden oluşmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 5-6). Birey ana dilini dinleme becerisiyle öğrenmektedir. Annesi ya da yakın çevresi konuşurken dinler ve dilin özelliklerini kavrar.

Dil hayatın her anında olduğu için hayatı Türkçe dersinin içine taşımak hem öğretmen hem de öğrenci için fayda sağlayacaktır. Öğretmen açısından düşünüldüğünde Türkçe dersinde günlük hayattan kullanılabilir bir sürü olay, materyal vardır. Öğretmen olay ve materyalleri kullanmalı ve çeşitlendirmelidir. Öğretmenlerin çalışmayı çeşitlendirebilmesi için iyi bir gözlemci olmalı, kendini yeniliklere açmalı, geliştirmeli ve günlük hayattan Türkçe dersinde kullanabilecekleri her türlü malzemeyi toplamalıdır. Türkçe dersinin bu şekilde işlenmesi öğretmen açısından verimi artıracaktır. Bu verimin elde edilmesi kısaca dile, öğretmenin dili kullanmasına ve gözlem gücüyle dinlemeyi doğru gerçekleşmesine bağlıdır. Hayatın içinden örneklerle karşılaşan öğrencinin de derse ilgisi artacak ve aktif konumda olacaktır (Doğan, 2016, s. 3-4).

Dinleme Becerisi

Birey anne karnından itibaren dinleme becerisine sahiptir. Doğduktan bir süre sonra konuşma becerisini kazanır. Daha sonra da yazma ve okuma eylemlerini gerçekleştirir. Dinleme becerisi, doğuştan sahip olduğumuz ancak geliştirilmesi gereken bir özelliktir. Ayrıca, insan ilişkilerinin temeli ve öğrenmenin ön koşuludur. Dinleme becerisi diğer becerilerle birlikte bir bütün olarak düşünülmelidir (Yılmaz, 2014, s. 17). Kişi hayatın bir gereği olarak iletişim kurmak, konuşmak, sohbet etmek ister. İletişim kurarken konuşmacı ve dinleyici olmak üzere iki ana öge

vardır. Tek başına konuşmacı ya da dinleyici bir anlam ifade etmez. Dinleme iletişim sürecinin ana öğeleri arasında yer alır.

Dinlemenin pek çok tanımı yapılmıştır; “sözel bir girdiyi anlama ve yorumlama süreci” (Çelenk ve Tazebay, 2008, s. 172); “hem insan iletişimin ve etkileşimin temeli hem de öğrenmenin ön koşulu” (Tüzel, 2014,17); “Duyulan sesleri seçme hareketinin ve seçiciliğinin söz konusu olduğu, birden fazla ses içerisinde istenilenin seçildiği ve bilinçli bir hareket olduğu” (Güzel ve Karatay, 2013, s. 153); Konuşanın vermek istediği mesajı, eksiksiz olarak anlayabilme ve gerekli uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliği” (Demirel, 2003, s. 70); “İletişimin ve öğrenmenin en temel yolu” (Sever, Kaya ve Aslan, 2006, s. 25); “Seslerin ve konuşmaların zihinde anlamlandırıldığı karmaşık bir süreç” (Yetkin ve Daşcan, 2010, s. 72) örnek olarak verilebilir. Tanımlardan yola çıkılarak dinlemenin bir süreç olduğu, bu süreçte dikkat ve seçicilik gerektiği ve sonuçta anlamlandırıldığı bilinçli bir eylem olarak betimlenebilir.

Dinleme ile işitme, birbirini etkileyen ancak birbirinden ayrı değerlendirilmesi gereken eylemlerdir. İşitme, fizyolojik bir eylemken, dinleme psikolojik, isteğe bağlı bir eylemdir. Dinleme sadece konuşulanları işitmek değildir. İşitme kulakla yapılırken dinleme zihinle yapılır. Dinleme becerisinde algılama, kavrama, kodlama, anlamlandırma ve yorumlama gibi bilişsel süreçler yaşanır. Bunlarla birlikte konuşulan konuyu anlama, bir şeyi anlatma, değerlendirme yapma, düzenleme, aralarındaki ilişkiyi ortaya çıkarma, ihtiyacımız olanları belleğimize alma da dinleme etkinliğindeki zihinsel süreçlerdir (Çelenk ve Tazebay, 2008, s. 173). İşitme istem dışı gerçekleşirken dinleme amaçlı bir etkinliktir. Dinleme işitilen sesi beyne göndererek anlam kurmayı gerektirir (Akyol, 2010, s. 2)

Dinleme süreci; algılama, dikkati yoğunlaştırma ve anlamlandırma şeklinde birbirini tamamlayan üç aşamadan oluşur. Algılamada dinleyici, gelen sesin farkına varır. Sonra ilgisini çeken sesi ayırt etmek için dikkatini yoğunlaştırır. Dikkatini yoğunlaştırdığı sesteki ihtiyacı olan bilgiyi alır, beyninde anlamlandırır ve amacına ulaşır (Yılmaz, 2007, s. 49).

Dinlemenin amacına ulaşıp ulaşmadığı dinleyicinin bilgiyi nasıl aldığına ve beyninde nasıl anlamlandırıldığına bağlıdır. Dinleyicinin amacına ulaşması için dinleme gerçekleşmeden önce önemini fark etmesi gerekir. Dinleyici; bunu neden dinliyorum, benim için anlamı ne, bir amacım var mı, nasıl bir sonuca ulaşmalıyım gibi soruları kendine yöneltmelidir. Dinleme sürecine bakıldığında dinleyicinin ilk olarak işitmesi gerekir. Daha sonra dikkatini çekmesi,

ilgisini odaklaması, beyinde kodlaması, anlamlandırması ve değerlendirme yaparak bir sonuca ulaşmalıdır.

Dinlemenin eğitimdeki önemi çeşitli araştırmalar sonucu ortaya konmuş ve dinlemeyi kavrayan öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar, çoğu insanın az konuşup daha çok dinleme durumunda olduğunu göstermektedir. Eğitim sürecinde, genellikle öğretmen ders anlatıcı öğrenci de dinleyici konumundadır. Bir öğrencinin ders sırasında dinleyerek ve izleyerek öğrenebileceği bir konuyu ders dışında öğrenebilmesi için üç katı bazılarına göre daha fazla zaman ayırması gerekmektedir. Bunun nedenleri;

1-Sınıf içinde ders anlatılırken konunun önce en genel şeklini sonrasında ise önemli ve dikkat çekici yanlarını öğrenciye verme olanağı sağlar.

2-Anlatımda tahta, video, resim gibi çeşitli materyaller kullanılması, görsel ve işitsel dinleme olanağı sağlar. Materyal kullanımı anlamayı kolaylaştırır ve anlamlandırmaya destek olur. Dinleyen belleğinde kalıcılığı sağlar.

3- Drama, istasyon, işbirlikli öğrenme gibi öğretim tekniklerinin kullanılması sınıf içi grup etkileşimini sağlar. Birlikte öğrenme kalıcılıkta önemli rol oynar (Demirel, 2003, s. 71).

Dinlemeyi Etkileyen Faktörler

Dinlemeyi etkileyen ve engelleyen faktörler, bir konuşmanın veya programın akışını bozmaktadır. Önemli olan dinleme etkinliği için gerekli olan plan ve programın hazırlanması ve amaçların belirlenmesidir. Plansız ve amaçsız bir dinleme etkinliğinden istenilen verimin alınması zordur. Dinleme eğitimi çalışmaları yapılmadan önce, yapılırken ve yapıldıktan sonra öğrencileri dinlemeye yönlendirecek ifadeler kullanılmalı, yapılacak etkinliklerle ilgili açıklamalar yapılmalı ve öğrencilerin aktif olarak katılımı sağlanarak olumsuzlukların oluşması önlenmeye çalışılmalıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 163)

Dinlemeyi etkileyen değişkenler; dinleyicinin zekası, işitme durumu, o anki psikolojik durumu, ilgisi, dikkati, kelime dağarcığı, pasif dinleme durumu, konuşmacı ve konuşmacıya bağlı durumlar, fiziksel ortam sayılabilir. Bu konuyla ilgili araştırma yapan yazarlar dinlemeyi etkileyen faktörleri farklı başlıklar altında incelemişlerdir.

Konuşan kişiyle göz etkileşimi oluşturmama ve kaçınma, konuşmayı bölme, konuşmak istenildiği zaman söz hakkı almadan araya girme ve konuşurken söylenenlerle bağlantı sağlamadan konuşma dinlemenin sağlıklı yapılmasını engelleyen faktörlerdir..

Dinleme yetersizliğine neden olan faktörler; fiziksel, çevresel, zihinsel ya da davranışsal olabilir. Fiziksel faktörler bireyin işitme organındaki yetersizlikten kaynaklanabilir. Çevresel faktörler ortamda dinlemeyi engelleyen her türlü unsur olabilir. Sınıftaki ya da dışarıdan gelen gürültü, oturma düzeni, sınıfın sıcaklık ayarı ve ışık düzeni gibi faktörleri sayabiliriz. Zihinsel faktörler ise dinleyicinin yorgun olması, dikkatini konuşmaya vermemesi, yanlış noktalara önem vermesi gibi sebeplerdir. Davranışsal faktörlere de kişinin kendi dikkatini dağıtıcı işlerle meşgul olmasıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 163).

İlköğretim Programında Dinleme Becerisi

Türkçe öğretiminin öncelikli temel hedefi öğrencilere anlama ve anlatma becerilerini kazandırmaktır. Dinleme becerisi, anlama becerilerinden biridir. Dinleme becerisi her sınıf için önemlidir. Okul öncesi eğitimde birey bilgi dağarcığının büyük bir kısmını dinleme yoluyla edinmektedir. İlkokul birinci sınıfta öğrenci harfleri/sesleri dinleme yoluyla öğrenir, sınıf seviyesi yükseldikçe bu becerisini geliştirir. İlkokulda dikkatli dinlemeye ayırdığı zaman 3-5 dakika iken 8.sınıfta ise 20-25 dakikaya çıkabilmektedir. Dinleme sadece Türkçe dersi için değil tüm dersler için temel oluşturmaktadır.

Türkçe öğretim programları incelendiğinde, değişen ve yenilenen programda dinlemeye verilen önemim arttığı gözlenmektedir. 2018 Türkçe Öğretim Programında 2.sınıf dinleme/izleme alanına dair kazanım ve açıklamalar şu şekildedir (MEB, 2018, s. 23).

2. Sınıf kazanım ve açıklamaları

T.2.1. Dinleme/İzleme

T.2.1.1. Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder.

T.2.1.2. Dinlediklerinde /izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.

T.2.1.3. Dinlediği/izlediği metni anlatır.

Olayların oluş sırasına göre anlatılması sağlanır.

T.2.1.4. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.

T.2.1.5. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

Olay, şahıs, varlık kadrosu ve mekâna yönelik sorular (ne, kim, nerede) yöneltilir.

T.2.1.6. Dinlediklerine/izlediklerine farklı başlıklar önerir.

T.2.1.7. Sözlü yönergeleri uygular.

T.2.1.8. Dinleme stratejilerini uygular.

a) Nezaket kurallarına (söz kesmeden dinleme, söz alma, dinleyiciyi izleme ve göz teması kurma) uygundinlemenin önemi hatırlatılır.

b) Öğrenciler, dikkatlerini dinlediklerine/izlediklerine yoğunlaştırmaları için teşvik edilir.

T.2.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının;
- Duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB,2018, s. 7).

Anlama

İletişim sürecinin önemli basamaklarından biri anlamadır. Dinleyici konuşmacı tarafından aktarılan bilgiyi alır, şemalara yerleştirir, kodlama yapar ve yorumlar. Bu sürecin tamamlanmasıyla anlama gerçekleşir. İletişim amaçlı bir etkinliktir. Anlama gerçekleşmediğinde

iletişim de amacına ulaşmamış olur. Birey sadece iletişim kurarken değil, okurken, izlerken de anlamak, yaptığı etkinliği anlamlandırmak ister. Anlama da dinleme gibi aktif bir süreçtir (Kaplan, 2004, s. 58-59).

Öğrenme sürecinin en önemli basamaklarından biri iletilen mesajın alınmasıdır. Birey gönderilen mesajı çeşitli yollarla alabilir. Görme ve işitme yolu en etkili yollardan biridir. Okuma ve dinleme becerilerini geliştirici etkinlikler yapmak alınan mesajları anlamlandırmada katkı sağlayacaktır (Bulut, 2013, s. 19).

İşitme ile dinleme birbirinden farklı olduğu gibi anlamada vericinin ilettiği mesajı belleğe aynı şekilde aktarmak değildir. Alıcı verilen mesajı bellekteki bilgilerle etkileşime geçirek çıkarımlarda bulunduğu, yorumladığı ve alıcı, verici ve mesajın etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır (Çelenk, Tazebay, 2008, s. 173).

Anlama hem iletişim sürecinin hem de öğretim sürecinin temel basamaklarını oluşturur. Bu beceri gelişmediği sürece iletişim ve öğrenme amacına ulaşmayacaktır. Anlama becerisini dinleme ve okuma alt becerileri oluşturur. Bu beceriler öğrencilerin yeni bilgilere ulaşmalarını ve bunları eski şemalarıyla karşılaştırarak bütünleştirmelerini ve anlamlandırmalarını sağlar. Bireyin yaşamında, bilgi birikimin oluşmasında ve artmasında, öğretim sürecinde anlama becerisini bununla birlikte okuma ve dinleme becerileri önemli bir yer tutmaktadır (Dündar, 2018, s. 4)

Masal

Sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş aşamasında yardımcı olan masallar, kalabalıklar arasında yüksek sesle okunmak amacına hizmet etmek düşüncesiyle yazıya aktarılarak çoğaltılan eserler arasındadır. Bireyler bebekliklerinden itibaren masallarla tanışmaya başlarlar. Hatta bazı çalışmalar bebeklerin rahim içindeyken okunan kitabı doğumdan sonra beslenme sırasında duyduklarında daha hızlı emdiklerini göstermiştir. Bebeklerin uyuması amacıyla masallardan yararlanılabilir. Masal sadece bebekler ya da çocuklar için değildir. Bazı masallar büyüklere ders vermek, nasihat etmek için de kullanılabilir. Masal kelimesi, İbranice aynı isimli “masal” kelimesinden Arapça’ya “mesel” olarak geçen Türkçe’de tekrar “masal” adını alan, anlam bakımından ise kimse tarafından kesin olarak bilinmeyen zamanlarda bilinmeyen kişilerin veya varlıkların başlarından geçen olayların anlatılması şeklinde açıklanmaktadır (Sertdemir, 2018).

Sakaoğlu (2016) “Masal Araştırmaları” adlı kitabında geçmişten günümüze masalı tanımlayan birçok araştırmacının tanımına yer vermiştir. Sakaoğlu’nun andıkları arasında AhmedVefik Paşa, “Mesel, hâlâ hikâye, dasitan, menkabe manasına fıkra ve kaziyeden gayri”

kavramlarını kullanırken, Muallim Naci “dasitan, kıssaimeshure” kavramlarını kullanmıştır. Günümüzde ise masal kelimesi bu tanımlamalardan kendine özgü, anlamlara taşınmış, özgün bir alan oluşturmuştur. Ferit Develioğlu ise daha çok günümüze uygun bir tanımlama yapmıştır. Masal’ı “Terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikaye” olarak tanımlamıştır.

Sakaoğlu (2016, s. 17) ise masalı şu ifadelerle tanımlamaktadır: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal ürünü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.”

Okul öncesi dönemde çocuk, masallar aracılığıyla dinleme, anlama, konuşma ve anlatma becerilerini kazanır ve geliştirir. Çocuğun kelime dağarcığı genişler, kendini daha kolay ifade eder. İlkokula bu becerilerle başlayan çocuk masala karşı dolayısıyla kitaba karşı sevgiyle yaklaşır. Okuma, anlama, dinleme hatta anlatma becerileri gelişir ve alışkanlığı oluşur. Anlama ve anlatma becerilerinin kazanılması, dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin gelişmesinde masallardan yararlanılması gerekli kılar. Masal dil öğretiminde, kültürel değerlerin aktarımında, çocuğa soyut kavramların kazandırılmasında önemli bir etkiye sahiptir (Karatay, 2007, s. 472).

Masalların genellikle yazarları belli değildir. Anonim halk edebiyatı kapsamında ele alınır ve toplumun ortak malı olarak kabul edilir. Masallar dilden dile aktarılarak kuşaktan kuşağa geçmiş ve günümüze ulaşmıştır. Masallar dilden dile aktarıldıktan bir süre sonra yazılı kaynaklara taşınmıştır. Günümüzde masallar, genellikle çocuklara yazılı kaynaklardan okunmaktadır. Yazılı kaynaklar aynı zamanda çocukların görsel belleklerine de hitap etmektedir. Anlatılan soyut olaylar masal kitaplarındaki resimlerle somutlaşabilmektedir.

Tanımlardan yola çıkarak masalın özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Hayal ürünüdür.
- Kahramanların genellikle olağanüstü özelliklere sahiptir.
- Zaman ve yer kavramını yoktur.
- Genellikle olağanüstü, mucizevî olaylar yaşanır.
- Kahramanlardan bazıları hayvanlardır.
- Ahlaka dayalı ve eğiticiidir.
- Nesir türüyle söylenir.
- Uzun geçmişe sahiptir, kültüre dair izleritaşır.
- Hem çocuklar hem de büyüklere yöneliktir.

- Genellikle anonim eserlerdir.
- Başında, ortasında ve sonunda tekerlemeler bulunabilir.
- Karşıt kavramlar bir arada yer alır.
- Genellikle iyi olan kazanır ve mutlu sonla biter.
- Dinleyenleri inandırma gibi bir zorunluluğu olmamasına rağmen genellikle inandırıcıdır (Emmez, 2008, s.7-8).

Masal çocuğun dil gelişimine katkı sağlar. Ana dil öğrenmede ve dinleme becerisi geliştirmede etkilidir. Konuşma becerisi kazanmamış çocuk ailesinden ya da yakın çevresinden masalı dinlerken dilin özelliklerini kavramaktadır. Yeni kelimeler duyan çocuk, şemalar oluşturmakta ve kavramları o şemalara yerleştirmektedir. Çocuk aynı masalı sıkılmadan, defalarca dinleyebilir. Masaldaki olaylar genellikle çocuğun ilgisi çeker. Masalı dinledikten sonra sorulan sorulara cevap vererek anlama becerisini kullandığını gösterir. Dinlediği masalı arkadaşlarına ya da ailesine anlatmak isteyebilir. Dinleme ve anlatma becerisiyle kelime haznesi genişler ve kendini daha rahat ifade eder. Soyut kavramları somutlaştırabilir. İyi olanla kötü olanı zamanla ayırt edebilir.

Ezop ve Ezop Masalları

Ezopla ilgili çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Bazı kaynaklarda yer alan bilgilerin de gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı belli değildir.

Ezop'un gerçekte yaşayıp yaşamadığı belli değildir. Geçmişte, Ezop'un yaşadığını kanıtlamaya yönelik çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Örneğin, M.Ö. 5.yüzyılda Herodotos, Ezop'un M.Ö. 6.yüzyılda yaşamış bir köle olduğunu iddia etmektedir. M.S 1.yüzyılda Plutarkhos, Ezop'un M.Ö. 6. yüzyılda Lidya Kralı Kroisos'un danışmanı olduğu dile getirmiştir. Yine M.Ö. 1.yüzyılda kaleme alınmış bir yaşam öyküsü Ezop'un, Samos (Sisam) Adası'nda köle olduğunu, özgür bırakıldıktan sonra da Babil'de Kral Lykurgos'un sarayına kâhin olarak alındığını ve Delphoi'de öldüğünü belirtir. Ezop'un eski Yunan fabllarını derlediğine inanılır.” Ezop masalı” zamanla “fabl” la eş anlamlı olmuştur. Fabllar, çıkartılan ders açısından etkili olmuştur. Ezop'un eserleri dilimizde çeşitli başlıklar altında Masallar (1945) ve Ezop Masalları (1982) olarak yayımlanmıştır (Dünya Klasikleri, 2010. s. 9).

Ezop masalları çocuk edebiyatı türleri arasında fablın içinde yer almaktadır. Fabl, kahramanları çoğunlukla hayvanlardan oluşan, insanlara doğruyu göstermeye çalışan ve sonunda

ders çıkarılan bir masal türüdür. Fabllar da iyilik, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerler benimsetilmeye çalışılır. Fabllar genellikle kısa ve öz yazılmışlardır. Fabl sözcüğü zamanla bir ahlak ilkesi kuralını anlatan kısa hikâyelerin adı olmuştur. Kahramanları genellikle hayvanlar olan fabllarda, hayvanlar insan gibi konuşturulmaktadır. Fabllarda iyi olan değerleri ya da doğru olanları göstermek ve öğretmek amaçlanır. Dinleyiciye öğüt verilir, nasihat edilir (Turan, 2011, s. 19).

İlgili Araştırmalar

Kaplan (2004), “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans çalışmasında 12 hafta boyunca öğrencilere değişik türlerde 12 metin okumuştur. Metinler üzerinde konuşulmuş ve metinlere bağlı olarak dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Anlama düzeyini ölçmek için ilk hikayenin sorularına eş değerde hazırlanmış olan sorular öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerin ilk sınavdan aldıkları puanların ortalaması 68,1 iken son sınavdaki puan ortalamaları 86,4 olmuştur. Sayısal verilere göre öğrencilerin ilk ve son sınav sonuçları arasındaki fark anlamlıdır. Araştırma sonucunda kendilerine düzenli olarak metin okunan öğrencilerin dinlediğini anlama becerisi bakımından gelişme gösterdikleri söylenebilir. Dinleme anında ya da sonrasında öğrencilerin dinleme etkinliğine aktif katılımları dinlediğini anlama becerisinin gelişimini kolaylaştırdığı yorumu yapılabilir.

Yıldırım (2007), “İlköğretim 3.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans çalışmasını 12 hafta uygulamış ve her hafta bir dinleme etkinliği gerçekleştirmiştir. Ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma planlamıştır. Ön test ve son test olarak “Dinleme Becerileri Değerlendirme Ölçeği”; 10 hafta süren uygulamada ise dinleme becerileri geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda dinleme ile ilgili düzenli olarak etkinlikler uygulanan öğrencilerin dinleme becerileri anlamlı seviyede yükselmiş ve dinleme becerilerinin gelişeceği sonucuna varılmıştır.

Kurt (2008), “Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel Dil Becerisi Olarak Gelişimine Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine olumlu ya da olumsuz etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara ilindeki 11 ilköğretim okulunun 6.sınıfta öğrenim gören 408 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden 207’si deney grubunda 201’i kontrol grubunda yer almıştır. İki hafta süren eğitim çalışmalarından sonra öğrencilerin dinleme becerilerindeki değişimi belirlemeye yönelik olarak hazırlanan dinleme anlama soruları, deney ve

kontrol grubundaki öğrencilere son test olarak uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, deney ve kontrol grubunun deney sonrası son test toplam başarı puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin dinleme puanı (78.77) kontrol grubundaki öğrencilerin dinleme puanından (37.80) daha yüksektir. Deney grubuna verilen “uygun edebi metinlerle dinleme eğitimi” bu gruptaki öğrencilerin başarılarını, kontrol grubundaki öğrencilerin başarılarından anlamlı derecede farklılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin en iyi öğrenme şeklinin dinleme olduğu, bunun okumadan da yüksek bir oranda ortaya çıkmıştır. Dinleme becerisinin gelişiminde kullanılan eserlerin çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun olmasının önemini ortaya çıkarmasının yanı sıra dinlemenin çocuklarda en önemli öğrenme yollarından biri olduğunu da ortaya koymaktadır.

Durmuş (2013), “İlköğretim 2.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Etkisi” adlı yüksek lisans çalışması on iki haftalık bir süreç olup, ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma olarak planlamıştır. Ön test ve son test olarak Arhan ve Coşkun tarafından hazırlanıp, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış “İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda” yer alan “Dinleme Becerisi Değerlendirme Formu”, on hafta süren uygulamalarda ise çocuk edebiyatı ürünleri ile dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çocuk edebiyatı ürünlerinin öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkilerinin olduğu görülmüştür.

Aksu (2013), “Bütünleştirici Dinleme Modeli Uygulamalarının İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” adlı doktora çalışması İstanbul ili, Pendik ilçesi, Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu’nda yer alan iki tane 5.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Dinleme Becerisi Testi” ve “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun son test sonuçlarının kontrol grubunun son test sonuçlarından anlamlı olarak deney grubu lehine farklılaştığı görülmektedir. Bütünleştirici Dinleme Modeli uygulamalarının, geleneksel uygulamalara göre ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir. Öğretmenler dinleme becerisinin geliştirilmesi için sınıftaki öğrenci sayılarının az tutulması, ailelerin dinleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerle bilinçlendirilmesi ve dinleme etkinliklerinin sayısının artırılması gerektiği görüşündedir.

Ciğerci (2015), “İlkokul 4.Sınıf Türkçe Dersinde Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Hikâyelerin Kullanılması” aldı doktora çalışmasında karmamodelde gömülü deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sekiz hafta süren uygulama sürecinde deney grubunda dijital hikâyelere dayalı etkinliklere yer verilmiştir. Araştırma verileri; dinlediğini anlama testi, dinlemeye yönelik tutum ölçeği (DYTÖ), öğretmen ve öğrenci görüşmeleri, gözlem, öğrenmemateryalleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri ile toplanmıştır. Deney grubunda bulunan öğrencilerin DAT son test puanları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin DAT son test puanları arasında istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre, Türkçe dersinde dijital hikâyelere dayalı dinleme etkinliklerinin işe koşulması öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmiştir. Deney grubunda bulunan öğrencilerin DYTÖ son test puanları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin DYTÖ son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Türkçe dersinde dijital hikâyelere dayalı yapılan dinleme etkinlikleri öğrencilerde dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirmede etkili olmuştur.

Dündar (2018), “Elves Tekniğinin 5.Sınıf Öğrencilerinin Dinlemeye Yönelik Tutumlarına ve Dinleme Başarılarına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında ön test son test deney ve kontrol gruplu deneme modelinden faydalanılmıştır. 5.sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın uygulama süreci haftalık dörder ders saatinden sekiz hafta sürmüştür. Deney grubunda toplam sekiz dinleme metni Elves tekniğine göre hazırlanan ders planları ile işlenmiş, kontrol grubunda ise aynı dinleme metinleri Türkçe Öğretim Programına göre işlenmiştir. Gruplara dinlemeye yönelik tutum ölçeği ile dinlediğini anlama başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre deney grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarındaki ve dinleme başarılarındaki artış, kontrol grubuna göre belirgin oranda yüksek olmuştur. Elde edilen sonuçlar ışığında Elves tekniğinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını ve dinleme başarılarını geliştirdiği görülmüştür.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli, deney kontrol gruplu ön test- son test yarı deneysel modeldir. Deney kontrol gruplu ön test son test modelinde, gelişigüzel iki grup seçilmiştir. Gruplardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırma planında deney ve kontrol grubuna toplam 18 masal uygulanmıştır. Her iki grubu da ön test uygulaması olarak üç masal, son test uygulaması olarak üç masal uygulanmıştır. Her masaldan sonra dinlediğini anlamaya yönelik ölçme işlemi yapılmıştır.

Çalışmada, ilkököl 2.sınıf öğrencilerine Ezop Masalları ile dinlediğini anlama becerisi kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırma, 2018 yılı Ekim-Kasım ayları içerisinde öğrencilere uygulanmıştır. Altı haftalık masal okuma süreci etkinliği gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubuna ve deney grubuna ilk hafta ön test olarak üç masal okunmuştur. Masal okunduktan sonra öğrencilerin dinleme ve anlama düzeylerini ölçmek için 5N 1K Dinleme-Anlama formu uygulanmıştır. Daha sonra dört hafta boyunca Ezop masalı etkinliği sadece deney grubuna uygulama yapılmaya devam edilmiştir. Kontrol grubuna herhangi bir etkinlik uygulanmamıştır. Kontrol grubu normal ders sürecine devam etmiştir. Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Son hafta ise (6.hafta) hem deney grubuna hem de kontrol grubuna üç masal son test olarak uygulanmıştır. Toplam 18 Ezop masalı ile öğrencilerin dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapılmıştır. Uygulanan masalların adları aşağıda sunulmaktadır:

1. Ağustos Böceği ile Karınca
2. Altın Yumurtlayan Kaz
3. Aslan, Koyun, Kurt ve Tilki
4. At ile Yük Taşıyan Eşek
5. Ava Çıkan Aslan, Eşek ve Tilki
6. Kaval Çalan Kurt ve Oğlak
7. İki Arkadaş ve Ayı
8. Karga ile Tilki
9. Çoban Çocuk ile Kurt
10. Kurt ile Çoban
11. Kurt ile Kuzu
12. Rüzgâr ile Güneş
13. Tavşan ile Kaplumbağa
14. Tilki ile Keçi
15. Tilki ile Leylek
16. Tilki ve Ormancı

17. Tuz Yüklü Eşek
18. Yengeç ile Annesi (Ayas, 2010)

İlk haftadan son haftaya kadar yapılan etkinliklerde 18 farklı Ezop masalı kullanılmıştır. Ön test ve son test de farklı masallar kullanılmasının amacı öğrencilerin masalı ezberleme durumunu ortadan kaldırmaya yöneliktir..Uygulamada çocukların yaş grubuna uygun olup olmadığı alanda uzman kişilere danışılarak seçilen Ezop masaları kullanılmıştır. Ezop masallarının kahramanları çoğunlukla hayvanlardır ve hayvanlar insan gibi konuşturulmaktadır. Bu durum öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin sınıf seviyesinden dolayı dikkat sürelerinin kısa olması ve Ezop masallarının da kısa eserler olması verimli bir masal anlatımı gerçekleştirmektedir. Öğrencinin dikkati dağılmadan masal anlatımı bitmektedir. Öğrenciler de Ezop masallarına ilgi duymaktadır. Ezop masallarında baskı tercihi ve metnin hangi baskı olduğu önem arz etmemektedir. Öğrencilerin seviyesine uygun, kısa ve anlatımı sade olan yayınlardan alınmıştır. Dinleme çalışmalarından sonra öğrencilere metinlerle ilgili çeşitli değerlendirme teknikleri uygulanmıştır. Sonuçta,ön test ve son test ölçümleri arasındaki farklılıklar tespit edilerek öğrencilerin dinleme becerilerindeki değişim incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 öğretim yılında Isparta ilinin merkez ilçesinde bir devlet ilkokulunda 2.sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin deney ve kontrol gruplarındaki cinsiyete göre dağılımı tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1.*Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı*

Gruplar	CİNSİYET				Toplam	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek		
	F	f	%	%	f	%
Deney	10	13	43.47	56.52	23	100
Kontrol	12	10	54.54	45.45	22	100

Tablo 1 incelendiğinde, her iki gruptaki öğrenci sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmada cinsiyet bağımsız değişken olarak düşünülmemiştir.Araştırmaya katılan 45 öğrencilerin 22 'si kadın (%48.8), 23'ü erkek (%51.1) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre dağılımı tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okulöncesi Eğitimi Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Gruplar	Okul öncesi eğitimi alan	Okul öncesi eğitimi almayan	Okul öncesi eğitimi alan	Okul öncesi eğitimi almayan	Toplam	
	F	F	%	%	f	%
Deney	21	2	91.30	8.69	23	100
Kontrol	14	8	63.63	36.36	22	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 45 öğrenciden 35’i (%77.77) okul öncesi eğitim almış, 10 öğrenci (% 22.22) ise okul öncesi eğitim almamıştır. Okulöncesi eğitim alan öğrencilerin deney grubunda ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Çalışmanın başlangıcında deneye katılan grupların dinleme anlama becerilerinin denk olup olmadığını anlaşılması için ön test uygulanmıştır. Ön test öğrencilere şu şekilde uygulanmıştır: Öğrencilere bir hafta süre içerisinde üç ders saatinde üç masal okunmuştur. Her masaldan sonra araştırmacı tarafından geliştirilen 5N 1K sorularından oluşan form uygulanmıştır. Ön testin sonuçları tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Dinleme Anlama Becerisi Puanlarının Ön Test t-Testi İstatistiği Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Deney	23	13.95	2.07	43	5.94	.000
Kontrol	22	8.22	4.10			

Tablo 3 incelendiğinde deney ve kontrol grubu ortalamalarının birbirine yakın olmadığı görülmektedir. İstatiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($t_{(43)}=5.94$, $p < .001$). Deney grubu

öğrencilerinin ortalaması ($\bar{X}=13.95$), kontrol grubu öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{X}=8.22$) daha yüksektir. Deney grubunun ortalamasının yüksek olması okul öncesi eğitim alma oranlarının yüksek olmasından kaynaklanmış olabilir. Deney başlarken gruplar arasında ön test sonuçları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Gruplar arası farkın olması son testlerdeki karşılaştırmalarda kovaryans analizi kullanılmasını gerekli kılmıştır

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 5N 1K tekniğinden geliştirilen üç sorudan oluşan form ile toplanmıştır. 5N 1K formundaki soruları belirlemek için literatür taraması, incelemesi ve ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön görüşmeler sınıf öğretmenleriyle yapılmıştır. Ön görüşmelerden elde edilen veriler kategorize edilmiştir. Kategorilere ayırdıktan sonra açık uçlu soru cümleleri oluşturulmuştur. Sorular öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyeleri dikkate alınarak seçilmiştir. Sorular öğrencilere yazılı olarak sunulmuş ve cevaplarının yazılması istenmiştir.

Verilerin Analizi

5N 1K Formunda 3 soru yer almaktadır. Her soru iki puan üzerinden değerlendirilmiştir. İki (2) puan metnin tam olarak anlaşıldığı, (1) puan dinlemenin dikkatli olmadığı ve eksik olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS (StatisticPackageForSocialScience) programı kullanılmıştır. Betimsel istatistiklerden yüzde, aritmetik ortalama ile minimum ve maksimum değerler ile bağımsız t-testi, bağımlı t-testi, kovaryans analizi istatistiksel teknikleri kullanılmıştır.

Grupların deney öncesi ön test puanları karşılaştırılırken bağımsız t testi, grupların kendi içindeki ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında bağımlı t testi, grupların deney sonrası puanları karşılaştırılırken kovaryans analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Bağımlı t-testi istatistik sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın birinci alt problemi “Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Deney Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T-Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{x}$	S
-------	---	-----------	---

Ön Test	23	13.9	2.07
Son Test	23	16.6	1.96

Tablo 4 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin ön ve son test ortalama puanları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($t_{(22)}= 5.09$ $p< .001$). Öğrencilerin uygulama öncesi puan ortalamaları $X=13.95$ iken çalışma sonrası ortalama puanları $X=16.69$ 'a yükselmiştir. Bu bulgu, Ezop masallarının dinlediğini anlama becerisi kazandırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Bağımlı t-testi istatistik sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın ikinci alt problemi “Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. *Kontrol Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T-Testi Sonuçları*

Ölçüm	N	$\bar{x}$	S
Ön Test	22	8.22	4.10
Son Test	22	9.40	3.78

Tablo 5’te görüldüğü gibi kontrol grubunda uygulanan etkinliklerin de etkili olduğu anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin de çalışma sonrası puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t_{(21)}= 2.12$ $p< .046$). Öğrencilerin uygulama öncesi puan ortalamaları $X=8.22$ iken çalışma sonrası ortalama puanları $X=9.40$ 'a yükselmiştir. Bu bulgu, ön ve son testte uygulanan Ezop masalları ile derste uygulanan etkinliklerin dinleme anlama becerisi kazandırmada kontrol grubu içinde küçük bir fark olsa da bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Betimsel istatistik ve Kovaryans analizi (Ancova) sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın üçüncü problemi “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Dinleme Anlama Becerisi Son Test Puanlarının Deney ve Kontrol Grupları Karşılaştırmalı Betimsel İstatistikleri*

Ölçüm	N	Ortal	Düzeltilmiş
Ön Test	23	16.69	14.99
Son Test	22	9.40	11.18

Tablo 6’da görüldüğü gibi deney başlarken gruplar arasında ön test sonuçları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Gruplar arası farkın olması son testlerdeki karşılaştırmalarda kovaryans analizi kullanılmasını gerekli kılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Son test ortalamaları deney grubunda $\bar{X}=16.69$ düzeltilmiş ortalama ise $\bar{X}=14.99$ olarak belirlenirken, kontrol grubunda $\bar{X}=9.40$ düzeltilmiş ortalama $\bar{X}=11.18$ olarak tespit edilmiştir. Son test ortalamaları ile düzeltilmiş ortalamalar arasında değişmeler olduğu görülmektedir. Deney grubunun hem ortalama hem de düzeltilmiş ortalama puanlarının yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ön test sonuçlarına göre düzeltilmiş son test başarı puanlarının gruplara göre kovaryans (ancova) analizi sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.Ön Test SonuçlarınaGöre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Gruplara Göre Kovaryans (Ancova) Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler		F	Anlamlılı k Düzeyi (P)
	Toplamı	Sd		
Ön Test	165.6	1	31.54	.00
Grup	89.38	1	17.02	.00
Hata	220.5	42	5.251	
Toplam	983.2	44		

Tablo 7’de yer alan kovaryans analizi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu arasında son test düzeltilmiş ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(1,42)}=17.02$). Bu durumda deney grubunda kullanılanEzop masallarının dinleme anlama etkinliğinin etkili olduğu kabul edilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma ilkokul 2.sınıf öğrencilerine Ezop masalları ile dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulama çalışması yapılmıştır. Çalışma toplam altı hafta olmak üzere her hafta üç masal çalışması gerçekleştirilmiştir.

Dinleme anlama becerisinin geliştirilmesinde Ezop masallarının etkilerini belirlemek için yapılan uygulama sonuçlarından aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayanılarak bazı sonuç ve yorumlara ortam hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular temele alınarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1) Öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinin gelişmesi için yapılan etkinliğin olumlu sonuçlandığı görülmektedir. Bu bulgu Kurt'un (2008) çalışmasını da desteklemektedir. Dinlemenin çocuklarda en önemli öğrenme yollarından biri olduğu ortaya konmaktadır. Durmuş (2013) çalışmasında çocuk edebiyatı ürünlerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkileri olduğu sonucuna varmıştır. Karabacak (2014) araştırması sonucunda seçici dinleme eğitiminin dinleme becerisini olumlu ve anlamlı düzeyde geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar birbirini desteklemektedir.

2) Uygulama öncesi yapılan ön test toplam puanları ile uygulama sonrası yapılan son test toplam puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Öğrencilerin son test toplam puanları, ön test toplam puanlarından daha yüksektir. Bu bulgu, Kaplan (2004), Kurt (2008) ve Sevimli'nin (2015) araştırma bulgularını desteklemektedir. Öğrencilere uygulanan dinlediğini anlama çalışması öğrencileri bu becerilerini anlamlı derecede farklılaştırmıştır.

3) Masalların özellikle kısa olması, kahramanlarının genellikle hayvanlar olması öğrencilerin yaş grubuna hitap etmiş ve ilgilerini çekmiştir. Ezop masallarının dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Yılmaz (2007) ve Zengin'nin (2010) bulguları ile örtüşmektedir. Çalışmalar sonucunda dinleme becerisinin düzeye uygun etkinlik ve metinlerle gelişebileceği sonucuna varılmıştır. Zengin (2010) çalışmasında çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ile böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine etkisi belirlemeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda deney ve kontrol grubunun son test toplam başarı puanlarına bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu ve deney grubundaki öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ulaşılan bulgulardan elde edilen sonuçlar kapsamında şu önerilerde bulunabilir:

1. Dinleme becerisi geliştirilirken iletişim odaklı etkinliklere yer verilmelidir. Çünkü iletişim sürecinde konuşan ve dinleyen en önemli unsurlardır.

2. Öğretmen, öğrencilerin dinlediğini anlama becerisini geliştirmek için düzenli olarak öğrencilerin seviyesine uygun, kısa ve ilgi çekici masallara yer vermelidir.

3. Öğrencilere dinlediğini anlamabecerisi kazandırma etkinliklerinde sadece ders kitabına bağlı kalınmamalı öğrencilerin seviyesine uygun farklı metinlere de yer verilmelidir. Etkinlikten sonra metinle ilgili sorular sorularak dinlediğini anlama çalışmaları yapılabilir.

4. Öğrencilerle masal okunduktan sonra bilmediği kelimeler ile ilgili sözlük ve cümle çalışması yapılmalıdır. Öğrencilerin kelime hazinesi geliştikçe anlama seviyeleri de artacaktır.

5. Öğretmen dinleme becerisinin geliştirilebilir bir beceri olduğunun farkında olmalıdır. Öğretmenlere bu konu ile ilgili seminerler verilebilir.

6. Sınıftaki öğrencilerin seviyeleri farklı olabilir. Bireysel farklılıklardan oluşabilecek durumları göz önünde bulundurmalı, buna göre planlama yapmalıdır.

7. Öğretmen masalı okurken konuya uygun jest ve mimiklerde bulunmalı, konuşma tonunu ayarlamalıdır.

Kaynakça

Aksu, D. (2013). *Bütünleştirici dinleme modeli uygulamalarının ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisi* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Akyol, H. (2014). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Aslan, C., Kaya Z.veSever, S. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Ayas, G. (2010). *Ezop masalları* (2010). İstanbul: Bordo Siyah Yayınları Dünya Klasikleri

Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Büyükoztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi

Can Emmez, B. (2008). *Sözlü gelenekten modern masala: çocuk edebiyatında masal üzerine halkbilimsel bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Ciğerci, F. M. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikayelerin kullanılması* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Çelenk, S. ve Tazebay, A. (2008). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Maya yayınları

Daşcan, Ö. ve Yetkin, D. (2010). *İlköğretim programı*. Ankara: Anı Yayıncılık

Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık

Bilgiç Yıldız & Savaş (2019)

Doğan, Y. (2016). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık

Dundar, E. (2018). *Elves tekniğinin 5.sınıf öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme başarılarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Durmuş, N. (2013). *İlköğretim 2.sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi*(Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Güzel, A. ve Karatay, H. (2013). Türkçe öğretimi el kitabı. Ankara: Pegem yayınları

Karatay, H. (2007).*Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi* Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz 2007, 5(3), 463-475.

Kaplan, H. (2004). *İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*(Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kılınç, K. (2015). *Aktif öğrenme tekniklerinin 4.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi*(Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Kırılmış, Y. (2016).*Hayvan masalları ile Ezop masallarının karşılaştırılması* Akademik Barış Dergisi 2016, sayı:56 492.

Kurt, B. (2008). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin temel dil becerisi olarak dinlemenin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018, 7,23). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*,Ankara.

Sakaoğlu, S. (2016). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayıncılık

Sertdemir, A. (2018). *Ninniler, masallar, mitos ve söylencelerle türk toplumsal hafızasında muhalefet* (Yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.

Turan, S. (2011). *Masalların çocuk hakları bağlamında çözümlenmesi (“Her güne bir masal” adlı kitap üzerine bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tüzel, S. (2014). Dinleme eğitimi. M. Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*(s.17-41). Ankara: Pegem Akademi

Yılmaz, M. (2014). *Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık

Yılmaz, Z. (2007). *Sınıf öğretmenlerine Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık